

2

BOAS PRÁTICAS NO MANEXO DO XURRO ADAPTADAS Á EUROPA ATLÁNTICA

Autor artigo orixinal: Juan Castro Ínsua

En: Vaca Pinta, nº. 7, pp. 110-120, 2018

O sector agrario é o responsable de aproximadamente o 96% das emisións de amoníaco á atmosfera. Dentro deste sector, os que máis contribúen ás emisións, por orde de importancia, son o gando porcino (28%), os fertilizantes químicos (22%), as aves (carne e ovos) (9%) e, en cuarto lugar, o vacún de leite (8%). Estas emisións son, á vez, unha perda económica para o gandeiro e un dano para o medio e para a saúde humana. Por iso é responsabilidade de todos reducilas; e dos nosos representantes políticos regulalas.

O chamado Protocolo de Gotemburgo (2016) establece uns teitos nacionais de emisións que non deberían ser superados por ningunha nación. Segundo un informe de 2018, España lidera a lista de países europeos que máis se desvía destas recomendacións. Efectivamente, España recoñecía en 2018 que xa superaba en case un terzo o límite de emisións acordado para o ano 2020. É evidente que temos deberes por facer.

Normativa actual

A aplicación de xurros está regulada por un real decreto (2018) onde apareceron unhas “novas normas”. Co obxectivo de reducir as emisións de amoníaco, establécese que os beneficiarios das axudas da Política Agraria Común (PAC) non poderán aplicar o xurro mediante sistemas de prato ou canóns, aínda que as comunidades autónomas poderán establecer excepcións. O decreto tamén establece axudas económicas para axudar ás explotacións a cumprir a nova normativa.

Se non se poden utilizar pratos nin canóns, a alternativa son mangueiras arrastradas ou

A importancia de cubrir as esterqueiras xa se reflectía nesta antiga foto da Granxa Agrícola de Monelos, A Coruña (1888-1964), predecesora do actual CIAM

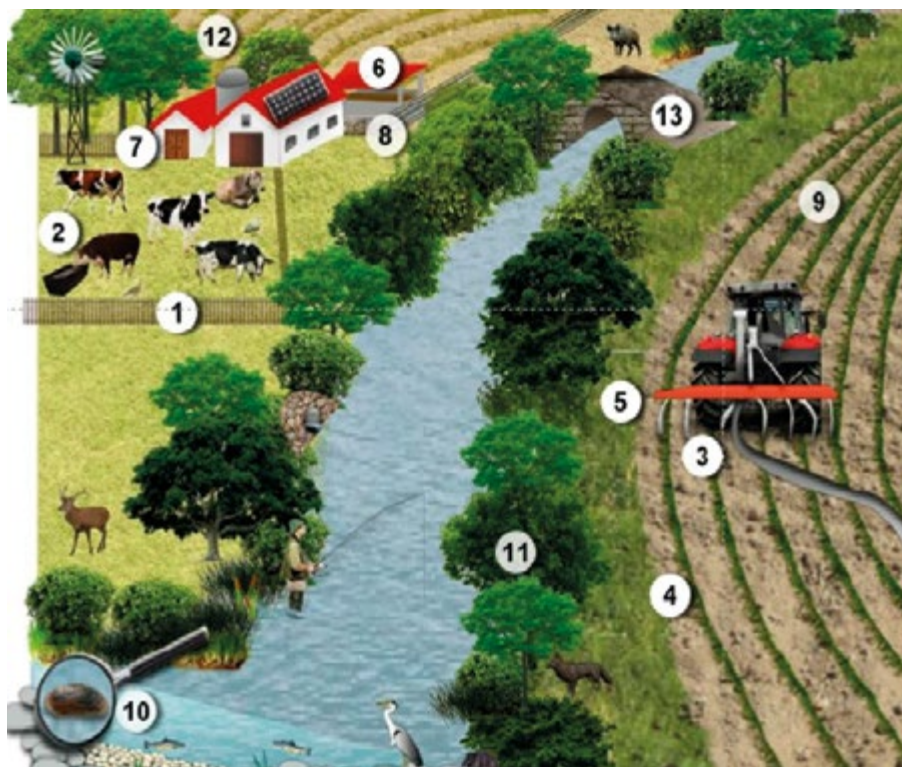
inxección. Existen numerosas críticas do sector ante esta nova normativa que consideran inadecuada por varias razóns:

- Obriga á compra de equipamento especial que os gandeiros non sempre poden asumir;
- Non permite aplicar xurro cando xa existe un cultivo, xa que a inxección ou as mangueiras o arrincarían;
- Supón un agravio comparativo respecto ao resto dos gandeiros da Unión Europea, que non teñen que cumprir esta norma.

Ante estas críticas, o goberno estableceu unha moratoria no cumprimento desta normativa.

O autor do presente artigo propón unha serie de medidas para axudar a aliviar o impacto negativo desta nova normativa:

1. A aplicación en función do **tamaño da explotación**: excluír as explotacións máis pequenas, xa que para elas os custos da nova maquinaria son insalvables;

Boas prácticas no manexo do xurro (Autores infografía: Ángeles Román e Juan Castro)

- 1- Cercado dos cursos de auga para limitar o acceso ao gando
- 2- Bo manexo do gando en pastoreo
- 3- Enterramento e inxección do xurro
- 4- Mínima labra
- 5- Evitar a aplicación de fertilizantes ou xurro en terreos encharcados, xeados ou próximos aos cursos de auga
- 6- Cubrición das fosas de xurro
- 7- Almacenamento de auga de choiva recollida nos tellados e patios de exercicio
- 8- Bo dimensionamento das fosas de xurro
- 9- Cultivar perpendicularmente á liña de pendente do terreo
- 10- Mellora da calidade piscícola e do hábitat acuático
- 11- Establecemento de filtros verdes e de vexetación de ribeira
- 12- Establecer cultivos de cobertura no inverno
- 13- Retirada de canalizacións nos leitos dos ríos

2. A aplicación en función da **vulnerabilidade do territorio**: dirixir a normativa primeiro a zonas xa declaradas vulnerables debido á súa agricultura ou gandería intensivas. Cómpre salientar que en toda a cornixa cantábrica, Galicia incluída, non existe ningunha zona declarada “vulnerable”.

3. O **aumento do tempo de pastoreo**: cando o gando está dentro da corte, os ouriños (que conteñen a urea) mestúranse coas feces (que conteñen a enzima ureasa), e converten a urea en amoníaco. O resultado é unha maior produción de amoníaco que se o gando estivese libre, o cal tende a separar os ouriños e as feces. O autor resúmeo perfectamente: “Por cada hora que unha vaca está fóra da corte, evítanse 1,75 kg de emisións de amoníaco (...). O pastoreo é a forma máis efectiva de evitar as emisións, e tamén a máis sustentable”.

4. A **actualización do inventario** de emisións do Estado español: este inventario está desfasado, o cal contribúe a que España leve tan mala nota a nivel de emisións.

O autor propón unha actualización e proporciona uns datos reais (horas de pastoreo, tipo de corte, tipo de fosa, etc.) para contribuír á devandita actualización. A medida que se substitúan datos obsoletos por datos reais - ao cal están contribuíndo numerosos proxectos de investigación do INIA e outros centros como o CIAM -, España baixará notablemente no *ranking* de países emisores.

5. Adoptar **outras boas prácticas** máis fáciles de implementar, menos custosas e máis efectivas: o documento *Guía de boas prácticas* (2016, EMEP/EEA Guidebook) fai unha serie de recomendacións interesantes, tales como:

- ter a **fosa cuberta**, ou favorecer a formación dunha **codia**, e ter capacidade nela para seis meses (para aplicar o xurro ao solo no momento axeitado, non cando esta se encha). En palabras do autor, “a fosa debe ser un almacén de fertilizante”;

- 1- Acceso do gando aos cursos de auga
- 2- Efecto da pisada dos animais no pastoreo
- 3- Esparexemento do xurro, volatilización do nitróxeno e escorrentía aos cursos de auga
- 4- Exceso de labra no terreo
- 5- Malas condicións para a aplicación da fertilización con xurro
- 6- Fosas de xurro non cubertas
- 7- Escorrentía e arrastre de auga nas baixantes dos tellados
- 8- Fosas de xurro mal dimensionadas
- 9- Cultivar a favor da liña de pendente do terreo
- 10- Enchedura con sedimentos dos leitos fluviais poñendo en risco a calidade piscícola e o hábitat acuático
- 11- Ausencia de filtros verdes e de vexetación da ribeira
- 12- Ausencia de cultivos de cobertura no inverno
- 13- Canalizacións nos leitos dos ríos

Malas prácticas no manexo do xurro (Autores infografía: Ángeles Román e Juan Castro)

- substituír a inxección do xurro polo enterramento con **grade de discos**;
- aplicar o xurro durante **condicións meteorolóxicas axeitadas**: cando orballa ou existe chuvia fina redúcense as emisións, que poden chegar a niveis semellantes á inxección en profundidade. Outros factores que cómpre ter en conta son: temperatura, vento e humidade. O mellor momento para fertilizar é á tardiña, en primavera ou en outono. Algúns países, como os Países Baixos ou Canadá, xa aplican o xurro atendendo ás previsións do tempo.

Conclusión

O sector agrario é responsable da práctica totalidade das emisións de amoníaco á atmosfera. Nun intento de reducir estas emisións, e para minimizar a volatilización, as autoridades españolas emitiron unha normativa que prohibe a aplicación do xurro con prato ou canón. Esta normativa é difícil de aplicar e o autor enumera unha serie de boas prácticas que poderían conseguir os mesmos obxectivos con menos custo e dun xeito máis sustentable: aumentar as horas de pastoreo, cubrir as fosas e aumentar a súa capacidade, ou aplicar o xurro cando orballa ou cando non vai nin vento nin calor. 🌿